

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Θέμα 8^ο
Η Εκκλησία (Παύλος)

Διάγραμμα παρουσίασης

1. Μορφή της Εκκλησίας	9. Κοινωνία
2. Τα χαρίσματα	10. Οι εκλεγμένοι
3. Η Εκκλησία	11. Οι άγιοι
4. Ο λαός του Θεού	12. Οι πιστοί
5. Ο Ισραήλ	13. Το σώμα του Χριστού
6. Ο ναός του Θεού	14. Η θεία Ευχαριστία
7. Ένας εσχατολογικός λαός	15. Το βάπτισμα
8. Το Άγιο Πνεύμα	

Περίληψη παρουσίασης

Παρουσιάζουμε τη παύλεια θεολογία περί της Εκκλησίας, τόσο την οργανωτική της μορφή όσο και τη θεολογική της ταυτότητα. Κεντρική ιδέα είναι ότι η εκκλησία είναι ο νέος λαός του Θεού, δηλ. ο αληθινός Ισραήλ, ο οποίος ορίζεται από την πίστη στον Χριστό και όχι από φυλετικές ή νομικές προϋποθέσεις. Ο Παύλος την περιγράφει ως το Σώμα του Χριστού, με τον Χριστό ως Κεφαλή, μια μεταφορά που τονίζει την απόλυτη εξάρτηση των πιστών και την πνευματική τους ενότητα. Όσον αφορά την οργάνωση, οι τοπικές κοινότητες είχαν ρευστή δομή, αναγνωρίζοντας ρόλους όπως οι πρεσβύτεροι και οι επίσκοποι, με την εξουσία του Παύλου να είναι κυρίως συμβουλευτική και πνευματική. Αυτές οι κοινότητες χαρακτηρίζονται από την άσκηση των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος και τη συμμετοχή στο Βάπτισμα και την Ευχαριστία· είναι ένας εσχατολογικός λαός που αποτελεί τον Ναό του Θεού στη Γη. Τελικά, η ενότητα της εκκλησίας δεν είναι αποτέλεσμα εξωτερικής δομής, αλλά έργο του Πνεύματος και έκφραση αμοιβαίας αγάπης.

1. Μορφή της Εκκλησίας

1. Η εξωτερική μορφή της Εκκλησίας και η εξουσία του Παύλου

Η εξωτερική μορφή της εκκλησίας, όπως αυτή απεικονίζεται στις παύλειες Επιστολές, είναι βασικά η ίδια μ' εκείνη που απεικονίζεται στις Πράξεις, με κάποιες σημαντικές διαφορές στην έμφαση. Η εκκλησία αποτελείτο από ομάδες πιστών διασκορπισμένων στον γύρω από τη Μεσόγειο κόσμο, από την Αντιόχεια ως τη Ρώμη, χωρίς καμιά εξωτερική ή τυπική οργάνωση που να συνδέει αυτές τις ομάδες σε μια ενότητα. Το μόνο ορατό σημείο εξωτερικής ή τυπικής οργάνωσης συνδυαστικό μεταξύ τους ήταν η αποστολική εξουσία. Ο Παύλος ως απόστολος διεκδίκησε μια εξουσία, ιδιαίτερα στη διαδοχή της εκκλησίας, την οποία επέμενε ότι πρέπει ν' αναγνωρίσουν όλες οι τοπικές εκκλησίες. Η εξουσία αυτή, ωστόσο, ήταν πνευματικού ή ηθικού, συμβουλευτικού χαρακτήρα και όχι επίσημη ή νομική. Οι Πράξεις δείχνουν τον Παύλο να ασκεί την εξουσία του στη Σύνοδο των Ιεροσολύμων με όρους πειθούς και όχι επίσημης εξουσίας. Την τελική απόφαση την έλαβαν «οι απόστολοι και οι πρεσβύτεροι μαζί με όλη την εκκλησία» (Πραξ 15,22εξ) ενώ ο Παύλος απαγγέλλει ένα ανάθεμα κατά των ψευδοδιδασκάλων (Γαλ 1,8), δεν αναλαμβάνει καμιά επίσημη ή νομική δράση εναντίον τους.

2. Η εξουσία του Ιακώβου / απόρριψη της εξωτερικής οργάνωσης

Ο Ιάκωβος ασκούσε μεγάλη εξουσία στην εκκλησία των Ιεροσολύμων και αργότερα θεωρήθηκε πως ήταν ο πρώτος επίσκοπος στην πόλη, αλλά δεν είναι γνωστό σε ποιο βαθμό εκτεινόταν αυτή η εξουσία πέρα από τα Ιεροσόλυμα. Οι «άνθρωποι του Ιακώβου» (Γαλ 2,12· Πραξ 15,1) ενδέχεται να ήταν επίσημοι αντιπρόσωποί του ή να διατείνονταν ότι είχαν την εξουσιοδότησή του. Όπως και να 'χει, η ιδέα πως η ενότητα της εκκλησίας εκφραζόταν με κάποιο είδος εξωτερικής οργάνωσης ή εκκλησιαστικής δομής δεν υποστηρίζεται στην Κ.Δ. Επιπλέον, η ιδέα δογματικών διαιρέσεων θα πρέπει να ήταν αποκρουστική για τον Παύλο. Αυτό που πλησίαζε περισσότερο σ' αυτές τις διαιρέσεις ήταν οι διάφορες φατρίες στην εκκλησία της Κορίνθου, τις οποίες ο Παύλος καταδίκασε με πάθος (Α' Κορ 1,12εξ).

3. Η μορφή της εκκλησίας στις πόλεις: Οι κατ' οίκον εκκλησίες

Δεν είναι σαφές τι μορφή είχε η εκκλησία σε κάθε συγκεκριμένη πόλη. Η συμπεριφορά των Κορινθίων δείχνει πως όλοι οι πιστοί της Κορίνθου συνάζονταν μαζί σε έναν χώρο (Α' Κορ 14,23). Ο Παύλος αναφέρεται σε συνάξεις στα ανώγεια ιδιωτικών κατοικιών (Πραξ 1,13· 12,12· 20,8), αλλά είναι δύσκολο να δεχτούμε ότι ένας τέτοιος τόπος συνάντησης ήταν τόσο μεγάλος που να εξυπηρετεί τους πιστούς μιας ολόκληρης πόλης. Οι αρχαιολογικές μαρτυρίες λένε ότι για τους πρώτους τρεις αιώνες οι τόποι συνάντησης των Χριστιανών ήταν τα σπίτια, και όχι εμφανή εκκλησιαστικά οικοδομήματα. Κάποιες φορές αφιερωνόταν ένα ολόκληρο σπίτι για τις συνάξεις των Χριστιανών. Από την άλλη μεριά, ο Παύλος κάνει αναφορές σε «κατ' οίκον εκκλησίες», δηλαδή σε ομάδες πιστών που συνάζονταν σε σπίτια (Ρωμ 16,5· Α' Κορ 16,19· Κολ 4,15· Φλμ 2· βλ. Ρωμ 16,14-15). Πιθανότατα υπήρχε μεγάλος αριθμός Χριστιανών σε κάθε πόλη απ' όπου πέρασε ο Παύλος, ώστε να αποτελέσουν τις διάφορες κατ' οίκον εκκλησίες. Όλα αυτά τα δεδομένα κάνουν μάλλον ασαφή την εξωτερική μορφή της τοπικής εκκλησίας.

4. Οργάνωση της τοπικής εκκλησίας: Πρεσβύτεροι και Επίσκοποι

Στις μεγάλες Επιστολές του Παύλου η οργάνωση της τοπικής εκκλησίας είναι ασαφής, ενώ στις Ποιμαντικές Επιστολές η εικόνα είναι πιο ξεκάθαρη. Οι Πράξεις λένε πως ο Παύλος διορίζει πρεσβυτέρους στις εκκλησίες που ίδρυε (Πραξ 14,23), επεκτείνοντας έτσι στις εκκλησίες του ελληνιστικού κόσμου την ίδια δομή που είχε αναπτυχθεί στην εκκλησία των Ιεροσολύμων (Πραξ 11,30). Η γλώσσα των Πράξεων δείχνει πως οι πρεσβύτεροι ήταν δυνατόν να λέγονται και επίσκοποι (20,17.28). Στις μεγάλες Επιστολές του Παύλου δεν αναφέρονται ποτέ πρεσβύτεροι: στην εκκλησία των Φιλίππων την ηγεσία την ασκούσαν οι επίσκοποι και οι διάκονοι (Φιλ 1,1).

5. Η επίσημη ηγεσία - «προϊστάμενοι» στις εκκλησίες

Το ότι οι εκκλησίες που είχαν ιδρυθεί από τον Παύλο είχαν μια επίσημη ηγεσία φαίνεται καθαρά από την έκκληση του Παύλου προς τους Θεσσαλονικείς να αναγνωρίσουν εκείνους που «κοπίαζαν και προΐσταντο ανάμεσά τους (προϊστάμενους), σύμφωνα με το θέλημα του Κυρίου», και τους νουθετούσαν (Α΄ Θεσ 5,12). Ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται για τους εκκλησιαστικούς ηγέτες στο Ρωμ 12,8. Με δεδομένο ότι ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται στις Ποιμαντικές Επιστολές για τους επισκόπους (Α΄ Τιμ 3,4), τους διακόνους (3,12) και τους πρεσβυτέρους (5,17), μπορούμε άνετα να συμπεράνουμε ότι το προϊστάμενοι δηλώνει το αξίωμα του πρεσβυτέρου-επισκόπου και του διακόνου.

6. Ευαγγελιστές και ποιμένες-διδάσκαλοι – το λειτούργημα

Στην Εφεσίους ο Παύλος αναφέρεται στους ευαγγελιστές και στους ποιμένες - διδασκάλους (Εφ 4,11). Οι ευαγγελιστές είναι κήρυκες που εκτελούν το ιεραποστολικό καθήκον της εξαγγελίας του ευαγγελίου, αλλά χωρίς να έχουν την εξουσία των αποστόλων. Ο όρος υποδηλώνει λειτουργία και όχι αξίωμα. Η διδασκαλία αναφέρεται κι αυτή μαζί με τους αποστόλους και τους προφήτες ανάμεσα στα χαρίσματα του Πνεύματος (Α' Κορ 14,28εξ).

7. Ο ρόλος του ποιμένα - διδασκάλου: εποπτεία και διδασκαλία

Αφού οι προφήτες ήταν πνευματικοί, οι διδάσκαλοι φαίνεται πως ήταν μη πνευματικοί. Οι διδάσκαλοι στο Πραξ. 13,1 συνδέονται κι εκεί με τους προφήτες. Η γλώσσα του Εφ 4,11 δείχνει πως ο ποιμένας-διδάσκαλος είναι ένα συγκεκριμένο αξίωμα με δύο λειτουργίες: αυτήν της καθοδήγησης ή της επιστασίας του ποιμνίου κι εκείνη της διδασκαλίας. Πιθανόν αυτός ο όρος να καθορίζει τους ηγέτες μιας τοπικής εκκλησίας και βασικά να είναι ίδιος με τους όρους πρεσβύτεροι και επίσκοποι.

8. Το χάρισμα της διαχείρισης/ηγεσίας - «κυβερνήσεις»

Ο Παύλος βάζει στη λίστα των χαρισμάτων του Πνεύματος κι αυτό της διαχείρισης (κυβερνήσεις, Α' Κορ 12,28). Η λέξη κατά γράμμα σημαίνει τον «τιμονιέρη», τον «πλοίαρχο» και πρέπει ν' αναφέρεται στην ικανότητα της ηγεσίας στην εκκλησία, «έναν που θα κατευθύνει σωστά την πορεία της κι επομένως τη ζωή της». Είναι εξαιρετικά πιθανόν το χάρισμα αυτό να ασκείτο από τους επισκόπους ή τους προεστούς.

9. Καθήκοντα και προσόντα των διακόνων

Η οργάνωση της εκκλησίας διαγράφεται σαφέστερα στις Ποιμαντικές Επιστολές. Δεν περιγράφονται λεπτομερώς τα καθήκοντα των διακόνων (Α΄ Τιμ 3,8-12), γιατί ήταν ήδη γνωστά, αλλά τονίζονται τα προσόντα που αυτοί πρέπει να έχουν. Όπως και οι πρεσβύτεροι, οι διάκονοι πρέπει να έχουν την ικανότητα της χρηστής διοίκησης και να είναι αφιερωμένοι στο ευαγγέλιο, αλλά δεν αναφέρεται τίποτε για την ικανότητα της διδασκαλίας. Δεν έπρεπε να είναι διπρόσωποι ή πλεονέκτες, επειδή είχαν πρόσβαση σε πολλά σπίτια και τους εμπιστεύονταν τη διαχείριση μεγάλων κεφαλαίων. Στην ίδια συνάφεια ο Παύλος αναφέρεται και σε κάποιες γυναίκες. Οι γυναίκες αυτές προφανώς βοηθούσαν τους διακόνους και πιθανόν ήταν οι διακόνισσες (βλ. Ρωμ 16,1).

10. Προσόντα και καθήκοντα πρεσβυτέρων και επισκόπων

Τόσο τα προσόντα όσο και τα καθήκοντα των πρεσβυτέρων παρατίθενται στο Α΄ Τιμ 5,17-22. Το έργο τους είναι τριπλό: ηγούνται, κηρύττουν και διδάσκουν. Η ορολογία της περικοπής δείχνει πως όλοι οι πρεσβύτεροι διοικούν αλλά δεν κηρύττουν ούτε διδάσκουν όλοι. Αυτό συμβαδίζει με τις παραινέσεις του Παύλου προς τους πρεσβυτέρους της Εφέσου να ποιμαίνουν την εκκλησία του Θεού, να την επιβλέπουν και να την τρέφουν σωστά (Πραξ 20, 28). Τα καθήκοντα των επισκόπων περιγράφονται στο Α΄ Τιμ 3,1-5. Πέρα από τα προσόντα που πρέπει να τους διακρίνουν προσωπικά, πρέπει να έχουν το χάρισμα της διδασκαλίας και της διοίκησης. Τα ίδια προσόντα απαριθμούνται και στο Τιτ 1,5-9, με την προσθήκη της φιλοξενίας και της ικανότητας να υπερασπίζονται το ευαγγέλιο ενάντια στους ψευδοδιδασκάλους.

11. Η εξέλιξη προς τον επίσκοπο

Στους αποστολικούς πατέρες και ειδικότερα στον Ιγνάτιο, ο επίσκοπος διακρίνεται και είναι ανώτερος από τους πρεσβυτέρους, αναδεικνύοντας έτσι το αξίωμα του μεμονωμένου επισκόπου. Πολλοί έχουν την ικανοποίηση ότι στις Ποιμαντικές Επιστολές μπορεί κανείς να δει το ξεκίνημα αυτής της εξέλιξης. Ο Menoud σημειώνει ότι ο επίσκοπος απαντά πάντοτε στον ενικό αριθμό, ενώ οι διάκονοι και οι πρεσβύτεροι αναφέρονται σταθερά στον πληθυντικό. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μόνον ένας επίσκοπος σε μια κοινότητα, και είχε καθήκοντα άλλα από εκείνα των πρεσβυτέρων.

12. Η εναλλαγή των όρων πρεσβύτερος - επίσκοπος

Η γνωστή, ωστόσο, διατριβή του Lightfoot έχει πείσει πολλούς μελετητές ότι οι δύο όροι εναλλάσσονται. Τόσο οι πρεσβύτεροι όσο και οι επίσκοποι ασχολούνται με τη διοίκηση και με τη διδασκαλία, και οι δύο όροι (πρεσβύτερος-επίσκοπος) χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν ένα αξίωμα στο Τιτ 1,5.7. Όμως, το ότι οι γνώμες των μελετητών ποικίλλουν, δείχνει ότι δύσκολα μπορεί κανείς να είναι απόλυτος δογματικά ως προς την κατανόηση της οργάνωσης των παύλειων εκκλησιών. Ακόμη και αν πρεσβύτερος και επίσκοπος είναι λέξεις για το ίδιο αξίωμα, η εικόνα είναι κάτι λιγότερο από ξεκάθαρη. Το ότι οι πρεσβύτεροι ενεργούσαν σαν σώμα είναι σαφές από το Α΄ Τιμ 4,14, όπου ο Τιμόθεος καθιερώθηκε «μετά επιθέσεως των χειρών του πρεσβυτερίου».

13. Απουσία θεσμοθετημένου τύπου εκκλησιαστικής αρχής

Δεν είναι όμως ξεκάθαρο αν υπήρχε ένας μόνο πρεσβύτερος που να επιβλέπει την κάθε τοπική συνάθροιση ή σώμα πρεσβυτέρων, όπως συνέβαινε με την ιουδαϊκή συναγωγή· και σε μια μεγάλη πόλη με πολλές συνάξεις δεν είναι ξεκάθαρο αν οι πρεσβύτεροι των διαφόρων συνάξεων συναποτελούσαν ένα μόνο πρεσβυτέριο για τη χριστιανική κοινότητα όλης της πόλης. Μοιάζει πιθανό στην αποστολική εποχή να μην υπήρχε θεσμοθετημένος τύπος εκκλησιαστικής διακυβέρνησης, και ίσως η οργανωτική δομή της εκκλησίας να μην ήταν βασικό στοιχείο της θεολογίας της. Με δεδομένη την κεντρική έμφαση της θεολογίας στην ενότητα της εκκλησίας, πρέπει να κατανοηθεί πως η ενότητα δεν αφορά την οργανωτική ομοιογένεια.

2. Τα χαρίσματα

14. Η άσκηση των πνευματικών χαρισμάτων

Ένας άλλος σπουδαίος παράγων στην ορατή μορφή των εκκλησιών που είχαν ιδρυθεί από τον Παύλο ήταν η άσκηση των πνευματικών χαρισμάτων. Ο παρακάτω πίνακας (α' + β') μας δίνει μια περίληψη των διαφόρων καταλόγων πνευματικών χαρισμάτων.

- Α' Κορ 12,28
- Α' Κορ 12,29-30
- Α' Κορ 12,8-10
- Ρωμ 12,6-8
- Εφ 4,4

Κατάλογοι πνευματικών χαρισμάτων (α')

	Α' Κορ 12,28	12,29-30	12,8-10	Ρωμ 12,6-8	Εφ 4,4
1. Απόστολος	1	1			1
2. Προφήτης	2	2	5	1	2
3. Διάκριση πνευμάτων		6			
4. Δάσκαλος	3	3		3	4
5. Λόγος σοφίας - γνώσης			1		
6. Ευαγγελιστές					3
7. Παρηγορητές				4	
8. Πίστη			2		
9. Θαύματα	4	4	4		

Κατάλογοι πνευματικών χαρισμάτων (β')

	Α' Κορ 12,28	12,29-30	12,8-10	Ρωμ 12,6-8	Εφ 4,4
10. Θεραπείες	5	5	3		
11. Γλώσσες	8	6	7		
12. Ερμηνεία γλωσσών		7	8		
13. Διακονία				2	
14. Διαχείριση		7			
15. Επιστασία				6	
16. Συμπαράσταση		6			
17. Ελεημοσύνες				7	
18. Συμμερισμός αγαθών				5	

15. Φύση των χαρισμάτων: υπερφυσικά και φυσικές ικανότητες

Ορισμένοι ερευνητές υποστήριξαν ότι στις εκκλησίες που ιδρύθηκαν από τον Παύλο η διοίκηση ήταν εντελώς χαρισματική και όχι υπηρεσιακή. Μια προσεκτική μελέτη όμως των διαφόρων αυτών χαρισμάτων κάνει σαφές ότι, ενώ κάποια απ' αυτά είναι πράγματι υπερφυσικά λειτουργήματα, κάποια άλλα είναι εμφανώς φυσικές ικανότητες, οι οποίες χρησιμοποιούνται από το Άγιο Πνεύμα. Λειτουργήματα όπως διακονία, διαχείριση, επιστασία, συμπαράσταση, και ο συμερισμός αγαθών χρησιμοποιούν τα φυσικά χαρίσματα των ανθρώπων· ενώ η προφητεία, τα θαύματα, οι θεραπείες και οι γλώσσες είναι υπερφυσικά χαρίσματα, που το άτομο δεν μπορεί να ελέγξει. Τα μη χαρισματικά λειτουργήματα ήταν πιθανόν εκείνα που ασκούνταν από τους πρεσβυτέρους-επισκόπους, τους διδασκάλους και τους διακόνους.

16. Λειτουργήματα και όχι επίσημες θέσεις - Σώμα Χριστού

Ο Παύλος, ωστόσο, συζητά για λειτουργήματα και όχι για επίσημες θέσεις στην εκκλησία. Στο Α' Κορ 12 δεν γράφει από ενδιαφέρον για τη σωστή οργάνωση της εκκλησίας, αλλά από ενδιαφέρον για τη σωστή τάξη ολόκληρης της χριστιανικής κοινότητας. Θεωρεί τον κάθε χριστιανό σαν ενεργό μέλος του σώματος του Χριστού – «Στον καθένα δωρίζεται η φανέρωση του Αγίου Πνεύματος για το συμφέρον όλων» (12,7). Το χάρισμα που δίνεται στον καθένα δεν είναι τόσο μια υπερφυσική δυνατότητα, όσο η κλήση του Πνεύματος να υπηρετήσει κάποιος την εκκλησία, έτσι που όταν ο Παύλος απαριθμεί τα χαρίσματα, αναφέρεται εν μέρει σε αξιώματα και εν μέρει σε λειτουργήματα.

17. Η ιεραρχία των χαρισμάτων - προτεραιότητα

Είναι προφανές ότι, εκτός από την προτεραιότητα των αποστόλων και των προφητών, ο Παύλος δεν βάζει σε καμιά ιεραρχία σπουδαιότητας τα διάφορα χαρίσματα. Οι απόστολοι και οι προφήτες ήταν κορυφαίας προτεραιότητας, γιατί ήταν φορείς αποκάλυψης (Εφ 3,5) κι επομένως ήταν τα θεμέλια της εκκλησίας (2,20). Όλοι οι απόστολοι ήταν προφήτες, αλλά όλοι οι προφήτες δεν ήταν απόστολοι. Οι απόστολοι ήταν επιφορτισμένοι με μια εξουσία στις εκκλησίες, που δεν είχαν οι προφήτες. Οι προφήτες μιλούσαν με απευθείας φώτιση του Πνεύματος (τον λόγο του Θεού). Πρέπει να θυμόμαστε ότι οι πρώτες εκκλησίες δεν είχαν τα κείμενα της Κ.Δ., τα οποία διατήρησαν για τις επόμενες γενιές την προφητική μαρτυρία για το νόημα που είχαν το πρόσωπο και το έργο του Χριστού.

18. Ο ρόλος της προφητείας: διαπαιδαγώγηση της Εκκλησίας

Δεν ξέρουμε, αν και μπορούμε να υποθέσουμε, αν τα κείμενα αυτά περιείχαν ένα σταθερό σώμα κατηχητικής παράδοσης. Όπως και να έχει το πράγμα, είναι σαφές από τα κεφάλαια 12 και 14 της Α΄ Κορ ότι οι προφήτες ήταν άνθρωποι που το Πνεύμα τούς ενέπνεε να λένε με καταληπτή γλώσσα μια αποκάλυψη του Θεού. Σκοπός τους ήταν να διαπαιδαγωγήσουν την εκκλησία (14,3). Η προφητεία δεν ήταν αξίωμα, αλλά ένα χάρισμα που το Πνεύμα μπορούσε να δώσει σ' ένα οποιοδήποτε μέλος της συνάθροισης. Οι χριστιανοί προφήτες ενδιαφέρονταν για μελλοντικά γεγονότα, όταν μάλιστα σ' αυτά συμπεριλαμβανόταν η ολοκλήρωση της Ιστορίας της Σωτηρίας, όπως δείχνει η Αποκάλυψη του Ιωάννη (1,3)· το στοιχείο αυτό, όμως, δεν τονίζεται στα γραπτά του Παύλου. Η προφητεία είναι το μέσον για τη γνωστοποίηση των μυστηρίων του Θεού (Α΄ Κορ 13,2).

19. Το χάρισμα των γλωσσών (γλωσσολαλιά) - η ανάγκη Ερμηνείας

Στην Κόρινθο το πιο επιθυμητό χάρισμα ήταν αυτό των γλωσσών ή γλωσσολαλιά. Όσοι πειραματίζονταν αυτό το χάρισμα, μπορούσαν να λένε προσευχές στον Θεό σε γλώσσα που ούτε οι ίδιοι καταλάβαιναν ούτε αυτοί που την άκουγαν. Αυτές οι γλωσσολαλιές δημιουργούσαν μεγάλη συναισθηματική ανάταση, αλλά δεν συνέτειναν σε καμία λογική μετάδοση του θελήματος του Θεού (Α΄ Κορ 14,14) όπως έκαναν οι προφήτες. Η συγκεκριμένη εμπειρία ήταν εντελώς άσκοπη για εκείνους που άκουγαν, εκτός αν δινόταν κι ένα χάρισμα ερμηνείας είτε στον ίδιο που χρησιμοποιούσε τη γλωσσολαλιά (14,13) είτε σε κάποιον άλλο, ώστε να ξεκαθαρίσει το νόημα της ακατανόητης ιδιογλωσσίας χρησιμοποιώντας μια λογική λαλιά. Τότε οι ακροατές θα καταλάβαιναν τι λεγόταν και θα συμμετείχαν λέγοντας «αμήν» (14,16).

20. Τάξη και περιορισμοί στην άσκηση των γλωσσών

Οι Κορίνθιοι, όμως, νόμιζαν ότι οι γλώσσες ήταν η κατ' εξοχήν απόδειξη του Πνεύματος, και οι υπερβολές στην άσκηση του συγκεκριμένου χαρίσματος είχαν φέρει στην εκκλησία αταξία και διαμάχες. Ο Παύλος διακηρύττει πως όλα πρέπει να γίνονται με τάξη. Στόχος του χαρίσματος δεν είναι η προσωπική έκσταση, αλλά η οικοδομή της εκκλησίας (Α' Κορ 14,26). Σε μια συνάθροιση δεν πρέπει πάνω από δύο ή τρεις να μιλάνε γλώσσες, και μάλιστα με τη σειρά του ο καθένας, και μόνον αν υπάρχει εκεί κάποιος που να ερμηνεύει τις γλώσσες. Οι γλώσσες είναι κατώτερες από την προφητεία, αλλά ο προφητικός λόγος πρέπει κι αυτός να ακολουθεί έναν ορισμένο τρόπο ευταξίας (14,29εξ).

21. Τα υπερφυσικά χαρίσματα κατά την αποστολική περίοδο

Αξίζει να σημειωθεί ότι κάποια από τα χαρίσματα είναι καταφανώς υπερφυσικά και μπορούν να ασκηθούν μόνο με την κυρίαρχη ενέργεια του Πνεύματος, ενώ άλλα, όπως η συμπάρασταση, οι ελεημοσύνες και ο συμερισμός υλικών αγαθών είναι χαρίσματα που όλοι οι χριστιανοί θα πρέπει να τα ασκούν. Το ερώτημα είναι αν όλα τα χαρίσματα πρέπει ν' αποτελούν κανόνα για τη ζωή ολόκληρης της εκκλησίας, επιδέχεται διαφορετικές απαντήσεις. Επειδή τα χαρίσματα της αποστολικότητας και της προφητείας είχαν δοθεί για την ίδρυση της εκκλησίας (Εφ 2,20), είναι δυνατόν τα προφανώς υπερφυσικά χαρίσματα να ανήκαν πρωταρχικά στην αποστολική περίοδο.

22. Η αγάπη ως υπέρτατη εκδήλωση του Πνεύματος

Σε κάθε περίπτωση ο Παύλος ξεκαθαρίζει ότι η υπέρτατη εκδήλωση του Πνεύματος είναι η αγάπη. Δεν τονίζεται πάντοτε ότι το 13^ο κεφάλαιο της Α' Κορινθίους είναι μέρος της συζήτησης που κάνει ο Παύλος για τα χαρίσματα. Άλλα χαρίσματα, όπως η προφητεία και οι γλώσσες, κάποτε θα πάψουν να ασκούνται, αλλά η αγάπη μάς συντροφεύει σαν η μεγαλύτερη απόδειξη πως ο πιστός είναι πλήρης Πνεύματος Αγίου.

3. Η Εκκλησία

23. Η χρήση του όρου «εκκλησία»

Ο καλύτερος τρόπος να προσεγγίσει κανείς τη θεολογία της εκκλησίας είναι να παρατηρήσει πώς χρησιμοποιεί ο Παύλος τη λέξη εκκλησία. Η λέξη στην ελληνιστική της συνάφεια μπορεί να ορίζει τη συνέλευση ενός πολιτικού σώματος (Πραξ 19,39) ή γενικότερα τη συγκέντρωση του λαού (19,32). Στον Παύλο, ωστόσο, η προϊστορία της λέξης ανάγεται στην Π.Δ., όπου χρησιμοποιείται για να δηλωθεί η εκκλησία του Ισραήλ ως λαού του Θεού. Στη λέξη κρύβεται ο ισχυρισμός ότι η εκκλησία αποτελεί απευθείας συνέχεια με τον λαό του Θεού της Π.Δ.

24. Οι σημασίες: λατρευτική συνάθροιση και σύνολο πιστών

Ο όρος εκκλησία μπορεί να σημαίνει τη συνάντηση χριστιανών για λατρεία· η φρ. εν εκκλησίᾳ (Α΄ Κορ 11,18· 14,19.28.35) μπορεί κάλλιστα ν' αποδοθεί απλά «στην εκκλησία». Αυτό δεν σημαίνει το κτίριο, που κι αυτό αποκαλείται εκκλησία. Στη Βίβλο πουθενά ο όρος εκκλησία δεν χρησιμοποιείται για το κτίριο. Είναι η συνάθροιση των αγίων του Θεού για να τον λατρεύσουν. Σημαίνει λοιπόν τους πιστούς που συγκεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο σπίτι ως κατ' οίκον εκκλησία (Ρωμ 16,5· Α΄ Κορ 16,19· Κολ 4,15· Φλμ 2)· μπορεί να σημαίνει το σύνολο των πιστών που ζουν σε έναν τόπο: στην Καισάρεια (Ρωμ 16,1), στη Λαοδίκεια (Κολ 4,16) ή στις πόλεις της Ιουδαίας (Γαλ 1,22) και της Γαλατίας (Γαλ 1,2).

25. Η χρήση για την παγκόσμια ή καθολική εκκλησία

Η σημαντικότερη χρήση, όπως στις Πράξεις, είναι αυτή της παγκόσμιας ή της καθολικής εκκλησίας. Χρησιμοποιείται σαφώς για το σύνολο όλων των Χριστιανών δύο φορές στην προς Κολοσσαείς (1,18.24) και εννέα φορές στην προς Εφεσίους (1,22· 3,10.21· 5,23.24.25.27.29.32). Η χρήση αυτή απαντάται ενδεχομένως και στα Α' Κορ 12,28· 15,9· Γαλ 1,13 και Φιλ 3,6, αλλά αυτό αμφισβητείται.

26. Η οργανική κατανόηση της εκκλησίας - τοπική / καθολική

Αυτή καθαυτή η χρήση της λ. εκκλησία δείχνει τι πίστευε ο Παύλος για την εκκλησία. Η τοπική συνάθροιση είναι εκκλησία· το σύνολο των πιστών είναι εκκλησία. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η εκκλησία δεν νοείται αριθμητικά, αλλά οργανικά. Με τους όρους καθολική ή παγκόσμια εκκλησία δεν νοείται το σύνολο όλων των τοπικών εκκλησιών· μάλλον «η κάθε κοινότητα, όσο μικρή κι αν είναι, αντιπροσωπεύει τη συνολική κοινότητα, την Εκκλησία» (Schmidt). Η σωστή απόδοση εδαφίων όπως τα Α' Κορ 1,1 και Β' Κορ 1,1 δεν είναι «η συνάθροιση της Κορίνθου πλάι πλάι μαζί με άλλες συναθροίσεις», αλλά «η συνάθροιση, η εκκλησία, η σύναξη», όπως αυτή βρίσκεται στην Κόρινθο.

27. Η τοπική εκκλησία ως πλήρης έκφραση της εκκλησίας

Η τοπική εκκλησία δεν είναι τμήμα της εκκλησίας, αλλά είναι η εκκλησία στην τοπική της έκφραση. Αυτό σημαίνει πως όλη η δύναμη του Χριστού είναι στη διάθεση της κάθε τοπικής συνάθροισης, ότι η κάθε συνάθροιση λειτουργεί στην κοινότητά της όπως λειτουργεί η παγκόσμια εκκλησία μέσα σε όλο τον κόσμο, και ότι η τοπική συνάθροιση δεν είναι καμία απομονωμένη ομάδα, αλλά βρίσκεται σε αρραγή ενότητα με την εκκλησία στο σύνολό της.

4. Ο λαός του Θεού

28. Η Εκκλησία ως ο νέος λαός του Θεού

Η εκκλησία είναι ο νέος λαός του Θεού. Ο όρος «λαός» στη βιβλική σκέψη έχει συχνά τεχνική έννοια και σημαίνει εκείνους που έχουν μια ειδική σχέση με τον Θεό. Η χρήση αυτή οπωσδήποτε δεν απαντάται μόνο στον Παύλο· εμφανίζεται συχνά στην Κ.Δ. Στην παλαιά οικονομία, ο Ισραήλ ήταν ο λαός του Θεού. Το ότι ο Ισραήλ απέρριψε τον Μεσσία του, κάνει τον Παύλο ν' αναρωτιέται: «μήπως ο Θεός απέρριψε τον λαό του;» (Ρωμ 11,1). Δεν χρειάζεται κανένα άλλο προσδιοριστικό για να ορίσει τον Ισραήλ ως λαό του Θεού. Ο Παύλος αφιερώνει μια μεγάλη συζήτηση στο πρόβλημα του Ισραήλ (Ρωμ 9-11), στη διάρκεια της οποίας ξεκαθαρίζει πως η εκκλησία είναι ο νέος λαός του Θεού.

29. Εφαρμογή των προφητειών του Ωσηέ στην εκκλησία

Αυτό εκφράζεται πιο παραστατικά με τη χρήση παραθεμάτων από τον Ωσηέ. Ο προφήτης μιλάει για την τωρινή αποστασία του Ισραήλ και την εσχατολογική σωτηρία του. Ο Ωσηέ παίρνει την εντολή να ονομάσει τον έναν από τους γιους του «Μη λαός μου», γιατί ο αποστάτης Ισραήλ δεν ήταν πια λαός του Θεού, κι εκείνος δεν ήταν ο Θεός τους Ισραήλ (1,9). Όμως, την ημέρα της σωτηρίας αυτή η κατάσταση θ' αλλάξει· θα ονομάζονται «παιδιά του αληθινού Θεού» (1,10), «Θα πω στον Μη Λαό μου: “λαός μου είσ' εσύ”· κι αυτός θα πει: “εσύ είσαι Θεός μου”» (2,23). Στον Ωσηέ οι προφητείες αυτές αναφέρονται σαφώς στον Ισραήλ, αλλά ο Παύλος τα εφαρμόζει στην εκκλησία, η οποία αποτελείται και από Ιουδαίους και από εθνικούς (Ρωμ 9,24).

30. Σχέση Εκκλησίας-Ισραήλ: Ο Ισραήλ παραμένει λαός του Θεού

Αυτό δεν σημαίνει πως ο τίτλος λαός αφαιρείται από τον Ισραήλ, αλλά ότι έρχεται στην ύπαρξη ένας άλλος λαός μαζί με τον Ισραήλ σε διαφορετική, ωστόσο, βάση. Το ότι ο Ισραήλ με κάποια πραγματική έννοια παραμένει λαός του Θεού φαίνεται στη διαβεβαίωση του Παύλου ότι ο εβραϊκός λαός εξακολουθεί να είναι λαός του Θεού (Ρωμ 11,16), ένας λαός που ανήκει στον Θεό. Το μέλλον των Ιουδαίων οράται στο φως της σύνολης *Heilsgeschichte*. Αν οι Πατριάρχες –το προζύμι και η ρίζα– είναι άγιοι, άγιος είναι κι όλος ο λαός. Εξακολουθούν να είναι «αγαπητοί εξαιτίας των προπατόρων τους, γιατί ο Θεός δεν ανακαλεί ούτε τις δωρεές του ούτε την κλήση του» (Ρωμ 11,28εξ).

5. Ο Ισραήλ

31. Φυσικός έναντι πνευματικού Ισραήλ - το ευσεβές υπόλοιπο

Αυτό ακριβώς ανοίγει και την όλη συζήτηση για τη σχέση ανάμεσα στην εκκλησία και στον Ισραήλ. Ο Παύλος κάνει σαφή διάκριση ανάμεσα στον φυσικό Ισραήλ και στον πνευματικό Ισραήλ –ανάμεσα στον λαό συνολικά και στο ευσεβές υπόλοιπο. «Δεν ταυτίζεται ο αληθινός Ισραήλ μ' όλους όσοι κατάγονται από τον Ισραήλ». Εδώ ο Παύλος απέναντι στον φυσικό Ισραήλ βάζει τον γνήσιο Ισραήλ, αυτούς που έμειναν πιστοί στον Θεό. Ενώ το έθνος στο σύνολό του απέρριψε τον Μεσσία του, υπάρχει ένα υπόλοιπο που είναι επιλογή χάριτος του Θεού (Ρωμ 11,5), αυτοί που έχουν πιστέψει. Γνήσιος Ιουδαίος δεν είναι ένας ο εξωτερικά, τυπικά Ιουδαίος· είναι ο εσωτερικός Ιουδαίος· και περιτομή δεν είναι ένα σημάδι στο σώμα, αλλά στην καρδιά (2,28εξ). Ίσως αυτό δεν αναφέρεται σε όλους τους πιστούς, αλλά μόνο στους Ιουδαίους εκείνους, που έχουν πραγματικά εκπληρώσει τον νόμο.

32. Η εκκλησία ως ο αληθινός Ισραήλ: Ιουδαίοι και εθνικοί

Σ' αυτό το υπόλοιπο, που πιστεύει, προστέθηκαν οι εθνικοί που πιστεύουν. Η εικόνα του Παύλου με την ελιά δείχνει την ενότητα του παλαιού λαού του Θεού –του Ισραήλ– και της εκκλησίας. Η ελιά είναι ο ένας λαός του Θεού. Τα φυσικά κλαδιά –οι Ιουδαίοι που δεν πιστεύουν– αποκόπηκαν από το δέντρο, και άγρια κλαδιά –οι εθνικοί– μπολιάστηκαν πάνω στο ένα δέντρο. «Αυτό δείχνει ξεκάθαρα πως η εκκλησία του Ιησού Χριστού ζει από τη ρίζα και τον κορμό του Ισραήλ της Π.Δ.» (Kraus).

33. Η εικόνα της ελιάς: Η εκκλησία ως αληθινή περιτομή

Έτσι, ενώ ο Θεός δεν έχει τελικά και αμετάκλητα απορρίψει τον λαό του τον Ισραήλ, η εκκλησία, που αποτελείται από Ιουδαίους και εθνικούς, έγινε τα κλαδιά της ελιάς –του λαού του Θεού– ο αληθινός Ισραήλ. Όχι μόνον οι Ιουδαίοι που πιστεύουν, αλλά όλοι όσοι πιστεύουν, μαζί και οι εθνικοί, είναι η αληθινή περιτομή που λατρεύουν τον Θεό διά του Πνεύματος, και στηρίζουν την καύχηση και την πεποίθησή τους στον Ιησού Χριστό (Φιλ 3,3). Όλοι αυτοί έχουν υποστεί την περιτομή που κάνει ο Χριστός (Κολ 2,11).

34. Εκκλησία ως «Ισραήλ του Θεού» - Πνευματικοί απόγονοι

Ως πνευματικά περιτετμημένοι είναι τέκνα του Αβραάμ (Γαλ 3,7), του προπάτορά τους (Ρωμ 4,11.16.18)· είναι απόγονοί του (Γαλ 3,29· Ρωμ 4,16). Αυτοί που πρωτύτερα ήταν αποκλεισμένοι από την κοινότητα του Ισραήλ και ξένοι ως προς τις υποσχέσεις της διαθήκης (Εφ 2,12), τώρα έχουν έρθει κοντά στον Θεό του Ισραήλ. Μετά από τέτοιες δηλώσεις είναι εξαιρετικά πιθανό, όταν ο Παύλος μιλάει για «τον Ισραήλ του Θεού» (Γαλ 6,16), να αναφέρεται στην εκκλησία ως τον γνήσιο, πνευματικό Ισραήλ. Αυτό υπονοείται και όταν ο Παύλος κάνει λόγο για «τον Ισραήλ κατά σάρκα» (Α΄ Κορ 10,18), ο οποίος αυτονόητα αντιτίθεται στον «κατά πνεύμα» Ισραήλ.

35. Το μέλλον του Ισραήλ - Η ζηλοτυπία και η σωτηρία

Αυτό δεν σημαίνει πως ο Παύλος κλείνει την πόρτα στον κατά σάρκα Ισραήλ. Το συνολικό πλαίσιο όπου ο Παύλος χρησιμοποιεί την εικόνα του ελαιόδεντρου είναι ότι ενώ τα φυσικά κλαδιά –οι Ιουδαίοι– έχουν αποκοπεί από το δέντρο, και τα άγρια κλαδιά –οι εθνικοί– μπολιάστηκαν στον λαό του Θεού, εναπόκειται στην κυρίαρχη ευδοκία του Θεού να φέρει ακόμη και τα φυσικά κλαδιά στην πίστη, κι έτσι να τους ξαναμπολιάσει στο δέντρο της ελιάς (Ρωμ 11,23-24). Το επιχείρημα του Παύλου είναι κυκλικό. Ο Ισραήλ δεν σκόνταψε για να πέσει οριστικά (11,11), αλλά για να έρθει η σωτηρία στους εθνικούς μέσα από την απιστία των Ιουδαίων. Η σωτηρία των εθνικών θα προκαλέσει τελικά τη ζηλοτυπία του Ισραήλ. «Η πτώση τους έφερε πλούσια τη χάρη του Θεού στον υπόλοιπο κόσμο, και η ήττα τους πλούτισε πνευματικά τα υπόλοιπα έθνη. Σκεφτείτε, λοιπόν, τι θα γίνει όταν οι Ιουδαίοι στο σύνολό τους δεχτούν τον Χριστό!» (Ρωμ 11,12).

36. Η τελική σωτηρία του Ισραήλ - εσχατολογικό γεγονός

Ακόμα και στην απιστία του, ο Ισραήλ εξακολουθεί να είναι ο «άγιος» λαός (Ρωμ 11,16) και στο τέλος θα ξαναμπολιαστεί στο παλιό του ελαιόδεντρο (11,24). Με αυτή τη μέθοδο –της πρόκλησης εκ μέρους των εθνικών– «θα σωθεί ολόκληρος ο Ισραήλ» (Ρωμ 11,26). Αυτή είναι η γλώσσα της *Heilsgeschichte* και δεν σημαίνει ότι θα σωθεί κι ο τελευταίος Ιουδαίος, αλλά ο λαός ως σύνολο. Ο Παύλος δεν κάνει καμία εικασία για το πότε ή το πώς θα λάβει χώρα η σωτηρία των Ιουδαίων, αλλά πιθανόν είναι ένα εσχατολογικό γεγονός που θα προκύψει στα τέλη των καιρών. Οποιαδήποτε μορφή κι αν λάβει η σωτηρία του Ισραήλ, είναι ξεκάθαρο πως οι όροι της σωτηρίας θα πρέπει να είναι οι ίδιοι με των εθνικών: πίστη ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας που σταυρώθηκε και αναστήθηκε από τους νεκρούς.

6. Ο γαός του Θεού

37. Η εικόνα του ναού: Η εκκλησία ως αληθινός Ισραήλ

Μια άλλη εικόνα που χρησιμοποιεί ο Παύλος για να δείξει ότι η εκκλησία είναι ο αληθινός Ισραήλ είναι αυτή του ναού. Τόσο η Π.Δ. όσο κι ο Ιουδαϊσμός προσδοκούσαν τη δημιουργία ενός νέου ναού στη βασιλεία του Θεού (Ιεζ 37,26εξ· 40,1εξ· Αγγ 2,9· Α' Ενώχ 90,29· 91,13· Ιωβηλαία 1,17.19). Ο Ιησούς είχε κάνει λόγο για την εκ νέου εκλογή της εκκλησίας του, που θα έμοιαζε με την ανέγερση ενός οικοδομήματος (Μτ 16,18). Είπαν επίσης γι' αυτόν, ότι πρόφερε μια αινιγματική προφητεία: «εγώ θα γκρεμίσω αυτόν το ναό, που έγινε από ανθρώπινα χέρια, και σε τρεις μέρες θα οικοδομήσω άλλον, που δεν θα τον έχουν φτιάξει ανθρώπινα χέρια» (Μκ 14,58).

38. Η εκκλησία ως εσχατολογικός ναός του Θεού

Είναι πιθανόν η προφητεία αυτή να κατανοήθηκε από τους πρώτους Χριστιανούς σαν την αναγγελία της ίδρυσης της νέας μεσσιανικής κοινότητας. Ενώ η αρχέγονη κοινότητα συνέχιζαν σαν Ιουδαίοι να λατρεύουν στον ναό (Πραξ 2,46), ο Στέφανος ήταν ο πρώτος που συνειδητοποίησε πως η λατρεία στον ναό δεν είχε καμιά σχέση με τους Χριστιανούς (7,48εξ). Ο Παύλος βλέπει τη χριστιανική κοινότητα να παίρνει τη θέση του ναού και να γίνεται ο εσχατολογικός ναός του Θεού, ο χώρος όπου ο Θεός κατοικεί και λατρεύεται.

39. Ο πιστός: ναός του Αγίου Πνεύματος - αγωγή και ηθικότητα

Η εικόνα ήθελε να υπογραμμίσει τρία πράγματα: Ο πιστός ως άτομο είναι πια ο ναός του Θεού επειδή κατοικεί μέσα του το Πνεύμα του Θεού (Α' Κορ 6,19). Ως ναός του Θεού οι πιστοί είναι άγιοι· ανήκουν στον Θεό. Επομένως δεν ανήκουν στον εαυτό τους και δεν μπορούν να καθορίζουν τη ζωή τους όπως θέλουν αυτοί. Η ανηθικότητα έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την ουσία του χαρακτήρα του πιστού. Στην Κόρινθο υπήρχε μια τάση ελευθεριότητας, που απαξίωνε το σώμα με το σλόγκαν: «Όλα μου επιτρέπονται» (6,12), ακόμα και η σεξουαλική ασυδοσία. Ο Παύλος διορθώνει αυτή την αντίληψη με τον ισχυρισμό ότι το σώμα είναι ναός του Πνεύματος του Θεού.

40. Η τοπική συνάθροιση ως ναός - αγιοποίηση και ενότητα

Δεν είναι, εξάλλου, μόνο ο πιστός ως άτομο, αλλά και η τοπική συνάθροιση ναός του Θεού, επειδή το Πνεύμα κατοικεί στη συλλογική κοινωνία των πιστών. Έχει κι αυτό μια πολύ πρακτική εφαρμογή. Σαν τόπος όπου κατοικεί ο Θεός, η συνάθροιση είναι ένας άγιος λαός. Η κοινωνία των πιστών της Κορίνθου σπαρασσόταν από σχίσματα που περιστρέφονταν γύρω από τέσσερα ονόματα: Παύλος, Απολλώς, Κηφάς και Χριστός. Αυτή η κατάσταση δεν φαίνεται να ήταν απλώς μια απλή διάσπαση, αλλά αποτέλεσμα του ιουδαϊκού Γνωστικισμού, ο οποίος με τη σειρά του είχε διαταράξει την εκκλησία.

41. Η καταδίκη της διαίρεσης και των ψευδοδιδασκαλιών

Ο Παύλος καταδικάζει αυτή την κατάσταση με φοβερή γλώσσα. Επειδή η τοπική εκκλησία είναι κατοικητήριο του Θεού, όποιος «φθείρει», δηλ. καταστρέφει την τοπική συνάθροιση με ψευδείς διδασκαλίες και διασπά τη ενότητά της, αυτό το άτομο θα το αφανίσει ο Θεός (Α' Κορ 3,17).

42. Αποκλεισμός δεσμών της εκκλησίας με απίστους/ειδωλολάτρες

Το γεγονός ότι η εκκλησία είναι ο ναός όπου κατοικεί ο Θεός, αποκλείει τη λογική δυνατότητα να κάνει «αταίριαστους δεσμούς με απίστους» (Β΄ Κορ 6, 14). Αυτό θα πρέπει να αναφέρεται σε σχέσεις με ειδωλολάτρες παγανιστές, σε βαθμό που να οδηγεί σε συμβιβασμούς τη χριστιανική ομολογία. Είναι ξεκάθαρο πως ο Παύλος εδώ δεν εννοεί να διακόψουμε κάθε κοινωνική επαφή με τους απίστους, «γιατί τότε θα έπρεπε να εγκαταλείψετε τον κόσμο» (Α΄ Κορ 5,10). Ο μίτος του μηνύματος του Παύλου πρέπει ν' αντηχεί στα λόγια, «Μπορεί να υπάρχουν στον ίδιο τόπο ο ναός του Θεού και ο ναός των ειδώλων;» (Β΄ Κορ 6,16). Οποιαδήποτε ομοζυγία με απίστους που οδηγούσε κάποιον να συμβιβαστεί με ειδωλολατρικές και ξένες μεθόδους (Β΄ Κορ 6,15) ήταν καταδικαστέα, λόγω της αγιότητας της εκκλησίας.

43. Η εικόνα του ναού για την παγκόσμια εκκλησία

Ο Παύλος χρησιμοποιεί την ίδια εικόνα και για την παγκόσμια εκκλησία (Εφ 2,19-22). Οι εξ εθνών πιστοί δεν ήταν πια ξένοι για τον λαό του Θεού· είναι η αληθινή οικογένεια του Θεού· στην ουσία είναι ένας ναός που χτίστηκε πάνω στο θεμέλιο του Χριστού, δηλ. τους αποστόλους και τους προφήτες, και αυξάνει για να γίνει πνευματική κατοικία του Κυρίου. Εδώ, στην εκκλησία και όχι στον Ιουδαϊσμό, βρίσκεται το κατοικητήριο του Θεού. Η παρουσία του Θεού μετακινήθηκε από τον ναό της Ιερουσαλήμ στον νέο ναό, τη χριστιανική εκκλησία.

44. Ενότητα της εκκλησίας: τοπική και παγκόσμια έκφραση

Το ότι ο Παύλος χρησιμοποιεί την εικόνα του ναού για να προσδιορίσει τόσο την τοπική όσο και την παγκόσμια εκκλησία έρχεται να ενισχύσει ένα ήδη προφανές γεγονός στη χρήση του όρου εκκλησία, δηλαδή την ενότητα της εκκλησίας μέσα στην ποικιλομορφία της. Η τοπική συνάθροιση δεν είναι τμήμα της εκκλησίας· η παγκόσμια εκκλησία δεν νοείται ως σύνολο των διαφόρων τμημάτων της· αντίθετα, η τοπική εκκλησία είναι η εκκλησία στην τοπική της έκφραση.

7. Ένας εσχατολογικός λαός

45. Η εκκλησία ως εσχατολογικός λαός - κληρονόμοι της βασιλείας

Αυτό μας οδηγεί στην ιδέα ότι η εκκλησία είναι ένας εσχατολογικός λαός. Έχουμε δει ότι η προσδοκία ενός νέου ναού ήταν μια εσχατολογική αντίληψη που εφαρμόστηκε στην εκκλησία. Η εκκλησία είναι επίσης και λαός της βασιλείας του Θεού κι επομένως είναι ένας εσχατολογικός λαός. Αυτό σημαίνει δύο πράγματα: είναι προσδιορισμένοι να κληρονομήσουν τη βασιλεία στην εσχατολογική της ολοκλήρωση (Α΄ Θεσ 2,12· Ρωμ 8,17· Εφ 1,18), επειδή έχουν ήδη πολιτογραφηθεί στην ίδια αυτή βασιλεία (Κολ 1,13· Ρωμ 14,17).

46. Το πολίτευμα των χριστιανών - ουράνια πατρίδα

Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται κατηγορηματικά στο Φιλ 3,20, όπου ο Παύλος κάνει σαφές ότι η αληθινή πατρίδα του χριστιανού (το πολίτευμα ημών) είναι στους ουρανούς· και περιμένουμε τον ερχομό του Κυρίου, ο οποίος θα εκπληρώσει την εσχατολογική ελπίδα, καθώς θα μεταμορφώσει το φθαρτό μας σώμα. Η δήλωση αυτή είχε ιδιαίτερη σημασία για τους πιστούς των Φιλίππων, μια πόλη που ήταν ρωμαϊκή αποικία στην καρδιά της Ελλάδας· Η λ. πολίτευμα δηλώνει μια αποικία ξένων που η οργάνωση τους είναι ίδια μ' εκείνη της πατρίδας τους: «Η πατρίδα μας είναι στους ουρανούς· κι εδώ στη γη δεν είμαστε παρά μια αποικία πολιτών των ουρανών» (Dibelius).

47. Η χριστιανική κοινωνία ως πρόγευση της βασιλείας του Θεού

Η ζωή και η κοινωνία των χριστιανών στην Ιστορία πρέπει να είναι μια πρόγευση της ζωής στη βασιλεία του Θεού και πρέπει να δείχνει στον κόσμο πώς θα είναι περίπου η εσχατολογική πραγματικότητα. Η αλήθεια αυτή επιβεβαιώνεται και στο Γαλ 4,24εξ, όπου το όρος Σινά, σαν τόπος όπου γεννιούνται οι δούλοι, αντιπαρατίθεται με την επουράνια Ιερουσαλήμ, η οποία είναι η μητέρα των παιδιών της ελευθερίας —των χριστιανών.

8. Το Άγιο Πνεύμα

48. Η δημιουργία της εκκλησίας από το Άγιο Πνεύμα

Ο εσχατολογικός χαρακτήρας της εκκλησίας φαίνεται από το γεγονός ότι η εκκλησία δημιουργήθηκε από το Άγιο Πνεύμα. Γνωρίζουμε ότι η παρουσία του Αγίου Πνεύματος είναι γεγονός εσχατολογικό. Ο ερχομός του εσχατολογικού Πνεύματος στην Ιστορία είναι που δημιούργησε την εκκλησία. Επομένως η εκκλησία είναι προϊόν των δυνάμεων του μέλλοντος αιώνος. Ενώ το Άγιο Πνεύμα εργάζεται ποικιλότροπα στην εκκλησία παρέχοντας διαφορετικά χαρίσματα σε διαφορετικά άτομα (Α΄ Κορ 12,4-7), το ίδιο το Άγιο Πνεύμα είναι κτήμα όλων των πιστών. Την ημέρα της Πεντηκοστής ο Πέτρος είπε ότι όποιος πιστέψει και βαπτιστεί, θα λάβει τη δωρεά του Αγίου Πνεύματος (Πραξ 2,38 – γενική προσδιοριστική).

49. Το Πνεύμα ως δημιουργός του σώματος του Χριστού - βάπτισμα

Ο Παύλος δίνει τη διαβεβαίωση πως η απόκτηση του Πνεύματος είναι αναγκαία για ν' ανήκει κανείς στον Χριστό (Ρωμ 8,9). Ενώ ο Παύλος δίνει μεγάλη έμφαση στο έργο του Πνεύματος στη ζωή του χριστιανού ως ατόμου, το ίδιο έργο έχει και τη μαζική πλευρά του: είναι το έργο του Πνεύματος στη δημιουργία της εκκλησίας. «Κι εμείς όλοι, είτε Ιουδαίοι είτε μη Ιουδαίοι, είτε δούλοι είτε ελεύθεροι, γίναμε με το βάπτισμα δια του ενός Πνεύματος ένα σώμα, και όλοι ποτιστήκαμε από ένα και το αυτό Πνεύμα» (Α' Κορ 12,13). Οι περισσότεροι σύγχρονοι διανοούμενοι πιστεύουν ότι το βάπτισμα εδώ είναι αναφορά στο νερό σαν το μέσο με το οποίο το Πνεύμα δίνεται στον πιστό. «Το βάπτισμα στο νερό είναι βάπτισμα στο Πνεύμα» (Beasley-Murray).

50. Η έμφαση στο έργο του Πνεύματος στο βάπτισμα

Αυτό, ωστόσο, δεν εννοείται και δεν θα πρέπει να λαμβάνεται ως δεδομένο. Έχει μεγάλη διαφορά αν ο Παύλος εννοεί ότι το βάπτισμα στο νερό είναι «το μέσον ενσωμάτωσης στη χριστιανική κοινότητα», ή ότι το μέσον ενσωμάτωσης στη χριστιανική κοινότητα είναι μια πράξη του Πνεύματος. Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα «το βάπτισμα του Α' Κορ 12,13 ... να μη είναι το βάπτισμα στο νερό, αλλά το βάπτισμα του Πνεύματος. Το βάπτισμα στο νερό είναι σημείο και σφραγίδα αυτού του τελευταίου βαπτίσματος» (Best). Αν ο Παύλος έχει στο νου του το βάπτισμα στο νερό, δεν το τονίζει· όλη η έμφαση δίνεται στο έργο του Πνεύματος. Τόσο ο Ιωάννης ο Βαπτιστής (Μτ 3,11) όσο και ο αναστημένος Κύριος (Πραξ 1,5) έκαναν διάκριση ανάμεσα στο βάπτισμα του ύδατος και στο βάπτισμα του Πνεύματος, και η κεντρική σκέψη του Παύλου είναι το έργο του Αγίου Πνεύματος στον σχηματισμό της εκκλησίας.

51. Το Πνεύμα στον σχηματισμό του σώματος του Χριστού

Εξεταστέο είναι αν το βάπτισμα εν ενί Πνεύματι (“δι’ ενός Πνεύματος” ή “σε ένα Πνεύμα”) θα πρέπει να κατανοηθεί σαν δοτική υποκειμενική ή σαν δοτική του τόπου. Αν χρησιμοποιήσουμε το Ματθ 3,11 και το Πραξ 1,5 σαν αναλογία, το Πνεύμα είναι ο τόπος, η σφαίρα του βαπτίσματος, σε αντίθεση με το νερό· η αναλογία ωστόσο της συνάφειας στο Α’ Κορ 12,9 μας δείχνει ότι το Πνεύμα είναι το υποκείμενο της πράξης του βαπτίσματος: αυτό μας βαπτίζει. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση δίνεται έμφαση στον ρόλο του Πνεύματος: είναι έργο του Αγίου Πνεύματος να σχηματίσει το σώμα του Χριστού. Αυτό είναι αλήθεια, έστω κι αν ο Παύλος είχε στον νου του το βάπτισμα στο νερό, μολονότι λίγοι σχολιαστές τονίζουν κάτι τέτοιο. Όταν ένας πιστεύει στον Χριστό και βαπτίζεται, γίνεται μέλος του σώματος του Χριστού.

52. Η ένταξη στο Σώμα του Χριστού ως γεγονός

Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να συγχέεται με τη διδασκαλία της Κ.Δ. για την ενοίκηση του Πνεύματος στον πιστό ή με τα χαρίσματα που δίνει το Πνεύμα για τις διάφορες διακονίες (Α΄ Κορ 12,5): είναι ένα αντικειμενικό γεγονός. Στη σκέψη της Κ.Δ. δεν υπάρχει ο απομονωμένος πιστός –ένας χριστιανός που στέκεται μακριά από τους άλλους χριστιανούς. Όταν πιστεύσουμε στον Χριστό, γινόμαστε μέλη του σώματος του Χριστού· ενωνόμαστε με τον ίδιο τον Χριστό και επομένως με όλους τους άλλους που ενωμένοι με τον Χριστό αποτελούν ένα σώμα μαζί του. Με τη βιβλική του όρου έννοια, είναι αλήθεια ότι *extra ecclesiam nulla salus* («έξω από την εκκλησία δεν υπάρχει σωτηρία»). Το Άγιο Πνεύμα δόθηκε από τον Χριστό, που κάθεται αναστημένος στους ουρανούς, για να δημιουργήσει στην Ιστορία ένα νέο λαό, ο οποίος θα αποτελεί το σώμα του.

53. Υπέρβαση των κοινωνιολογικών δομών – φυλής κ.ά.

Ο εσχατολογικός χαρακτήρας του νέου αυτού λαού συνεπάγεται το γεγονός ότι διατρέχει τις φυσιολογικές ανθρώπινες κοινωνιολογικές δομές μας. Σημασία δεν έχει η φυλή· κανέναν ρόλο δεν παίζει το κοινωνικό επίπεδο· με το βάπτισμα του Πνεύματος όλοι οι άνθρωποι είναι εξίσου μέλη του σώματος του Χριστού, επειδή όλοι έχουμε δεχθεί την εμπειρία της εσχατολογικής έκχυσης του Πνεύματος.

9. Κοινωνία

54. Η κοινωνία ως χαρακτηριστικό του εσχατολογικού λαού

Ένα από τα πιο αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά αυτού του εσχατολογικού λαού είναι αυτό της κοινωνίας. Η κοινωνία ήταν ένα από τα διακριτικά σημεία της εκκλησίας των Ιεροσολύμων (Πραξ 2,42). Αυτό είναι κάτι παραπάνω από την ανθρώπινη κοινωνία ή την ευχαρίστηση που απολαμβάνουν ομοϊδεάτες ο ένας στη συντροφιά του άλλου. Είναι κάτι περισσότερο από τη συμμετοχή σε μια κοινή θρησκεία. Είναι ένα εσχατολογικό δημιούργημα του Αγίου Πνεύματος. Πιθανόν το Β' Κορ 13,13 να πρέπει ν' αποδοθεί «και η κοινωνία που δημιουργείται από το Άγιο Πνεύμα» και το Φιλ 2,1 ίσως ν' αποδοθεί «αν το Πνεύμα έχει δημιουργήσει πραγματικά μια κοινωνία». Η σχέση αυτή υφίσταται ανάμεσα στους ανθρώπους, επειδή όλοι σχετίζονται από κοινού με τον Χριστό (Α' Κορ 1,9). Ανάμεσα σε όλους όσοι είναι εν Χριστώ υπάρχει ένας δεσμός, ο οποίος είναι μοναδικός και υπερβαίνει όλες τις άλλες ανθρώπινες σχέσεις.

10. Οι εκλεγμένοι

55. Η εκκλησία ως κοινωνία εκλεκτών

Από την πλευρά του Θεού, εκείνοι που συμμετέχουν σ' αυτή την κοινωνία το κάνουν επειδή έχουν εκλεγεί από τον Θεό (Α' Κορ 1,9). Η εκκλησία είναι μια κοινωνία προσεκλημένων (Εφ 1,4· Α' Θεσ 1,4), ανεξάρτητα από το κοινωνικό ή το μορφωτικό επίπεδο, την υγεία ή τη φυλή τους (Α' Κορ 1,27). Μπορούμε απλά να πούμε πως εκκλησία είναι αυτοί που εξέλεξε ο Θεός (Ρωμ 8,33· Κολ 3,12· Β' Τιμ 2,10· Τιτ 1,1). Αυτό δίνει έμφαση στο γεγονός ότι η εκκλησία πρωταρχικά δεν είναι ανθρώπινο εγχείρημα ούτε ένα θρησκευτικό κίνημα βασισμένο σε καλά έργα ή ακόμα στην υποταγή σ' έναν μεγάλο δάσκαλο ή ηγέτη.

56. Η «εκλογή χάριτος» και η διάδοχη σχέση με τον Ισραήλ

Είναι ένα δημιούργημα του Θεού βασισμένο στην «εκλογή χάριτος» του ίδιου (Ρωμ 9,11· 11,5-6). Ποτέ δεν μπορεί να είναι ένας λαός, όπως ο Ισραήλ, δομημένος με κριτήρια φυσικά ή φυλετικά. Πράγματι, στην εκκλησία υπάρχει ένας ιουδαϊκός πυρήνας, αλλά αυτός είναι ένα υπόλοιπο, εκλεγμένο με τη χάρη του Θεού (Ρωμ 11,5). Η ιδέα της εκλογής δεν είναι πρωταρχικά εκλογή του ατόμου για να σωθεί, αλλά η αντίληψη της *Heilsgeschichte* για την εκλογή του λαού του Θεού. Η προϊστορία του όρου είναι ο Ισραήλ ως εκλεκτός λαός του Θεού, και ορίζει την εκκλησία σαν διάδοχο του Ισραήλ. Πρωτίστως είναι ιδέα που αφορά το σώμα της εκκλησίας και όχι άτομα.

11. Οι άγιοι

57. Η εκκλησία ως κοινωνία αγίων - *Heilsgeschichte*

Από την πλευρά του Θεού, και πάλι, η εκκλησία είναι μια κοινωνία αγίων ή αγιασμένων. Αυτός είναι ο πιο συχνός όρος που χρησιμοποιεί ο Παύλος για τους Χριστιανούς. Η πρωταρχική ιδέα της αγιότητας έρχεται από την Π.Δ. και προσδιορίζει οτιδήποτε τίθεται κατά μέρος προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για έναν άγιο σκοπό. Η Ιερουσαλήμ είναι η άγια πόλη (Μτ 4,5· 27,53)· ο ναός είναι ο άγιος τόπος (Μτ 24,15· Πραξ 6,13)· το θυσιαστήριο είναι άγιο, καθώς επίσης και το δώρο που προσφέρεται πάνω σ' αυτό (Μτ 23,19)· ο νόμος είναι άγιος (Ρωμ 7,12)· ο Ισραήλ είναι ένας άγιος λαός (Ησ 62,12)· η εκκλησία ως νέος Ισραήλ είναι κοινωνία αγίων.

58. Οι Κορίνθιοι ως «κλητοί άγιοι» παρά την αμαρτωλότητα

Σχεδόν ποτέ δεν χρησιμοποιείται το «άγιος» στον ενικό αριθμό για να προσδιορίσει άτομα, μέλη της εκκλησίας. Το ότι ο όρος έχει πρωταρχικά *Heilsgeschichte* έννοια και όχι ηθική, αποδεικνύεται όταν ο Παύλος απευθύνεται στους Κορινθίους ως «ηγιασμένοι εν Χριστώ Ιησού, κλητοίς αγίοις» (Α΄ Κορ 1,2). Η εκκλησία της Κορίνθου κάθε άλλο παρά συνάξη «αγίων» ήταν, όσον αφορά τη ζωή τους και τη συμπεριφορά τους: ψευδοδιδασκαλίες, σχίσματα και ανηθικότητα κατέστρεφαν την εκκλησία.

59. Η υλοποίηση της αγιότητας στη ζωή των πιστών

Κι όμως, ήταν μια συνάθροιση αγίων, αγιασμένων, γιατί παρά την αμαρτωλή συμπεριφορά πολλών από τα μέλη της και τον κοσμικό χαρακτήρα της ίδιας της εκκλησίας, εξακολουθούσε να είναι η εκκλησία του Θεού στην Κόρινθο. Ως τέτοια, ο Χριστός είχε γίνει ο αγιασμός της (Α΄ Κορ 1,30· 6,11) και η λύτρωσή της. Το μεγάλο στοίχημα που θέτει ο Παύλος προς τις εκκλησίες που είχε ιδρύσει ήταν ότι θα έπρεπε να υλοποιήσουν στη ζωή τους και στη συμπεριφορά τους αυτό που ήταν ήδη δικό τους εν Χριστώ. Ακριβώς επειδή ήταν άγιοι του Θεού, έπρεπε να ζουν μια άγια ζωή.

12. Οι πιστοί

60. Η εκκλησία από ανθρώπινη πλευρά: κοινωνία πιστών

Αν από την πλευρά του Θεού η εκκλησία είναι μια κοινωνία προσκεκλημένων αγίων, από ανθρώπινη πλευρά είναι μια κοινωνία αυτών που ανταποκρίνονται στο κήρυγμα του λόγου του Θεού, πιστεύουν στον Ιησού Χριστό και τον ομολογούν ως Κύριο (Ρωμ 10,9). Η εκκλησία αποτελείται από εκείνους που επικαλούνται το όνομα του Κυρίου Ιησού Χριστού (Α΄ Κορ 1,2) και μπορούν να οριστούν με τον όρο «πιστοί» (οι πιστεύοντες) (Α΄ Κορ 1,21· 14,22· Γαλ 3,22· Α΄ Θεσ 1,7.8· Θεσ 2,13).

61. Η προσωπική πίστη στον Ιησού Χριστό - παράδειγμα Αβραάμ

Το ότι η προσωπική πίστη στον Ιησού Χριστό είναι συστατικό της εκκλησίας είναι σαφές από το Ρωμ 4, όπου ο Παύλος αποδεικνύει πως η σωτηρία που πέτυχε ο Χριστός έχει αποτέλεσμα μόνο σ' εκείνους που, σαν τον Αβραάμ, πιστεύουν. Ο Αβραάμ δεν έγινε αποδεκτός από τον Θεό λόγω των καλών έργων των θρησκευτικών τελετών (περιτομή) αλλά επειδή πίστεψε στον Θεό. Η περιτομή ήταν το σημείο ή η σφραγίδα της δικαιοσύνης, την οποία είχε ήδη δια της πίστεως. Είναι, έτσι, ο πατέρας όλων όσοι πιστεύουν χωρίς να τηρούν τις τελετές του Ιουδαϊσμού, αλλά που παραδειγματίζονται από την πίστη του Αβραάμ (Ρωμ 4,11εξ).

62. Η αναντικατάστατη σωτήρια πίστη

Ο αναντικατάστατος ρόλος της πίστης που σώζει απεικονίζεται και πάλι στο Ρωμ 9,30-32. Ο κατά σάρκα Ισραήλ απορρίφθηκε επειδή επιζητούσε τη σωτηρία στα έργα, ενώ οι εθνικοί βρήκαν τη δικαίωση και έγιναν ο αληθινός Ισραήλ επειδή επιζήτησαν τη διά της πίστεως σωτηρία. Εδώ υπάρχει μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στη συμμετοχή ως μέλος στον παλαιό και στον νέο Ισραήλ. Η συμμετοχή στον παλαιό Ισραήλ προαπαιτούσε την περιτομή και την αποδοχή του νόμου· η συμμετοχή στον νέο Ισραήλ προαπαιτεί προσωπική πίστη του ατόμου και ομολογία ότι ο Χριστός είναι Κύριος (Ρωμ 10,9).

13. Το σώμα του Χριστού

63. Η εκκλησία ως σώμα του Χριστού - η καλύτερη εικόνα

Η καλύτερη εικόνα, που ο Παύλος χρησιμοποιεί για την εκκλησία, είναι ότι αυτή αποτελεί σώμα του Χριστού. Οι μελετητές διαφωνούν ως προς την πηγή αυτής της ιδέας κι έχουν αναπτυχθεί πολλές θεωρίες σχετικά. Η προϊστορία, ωστόσο, της ιδέας δεν παίζει και τόσο ρόλο. Αυτό που έχει σημασία είναι η χρήση που της κάνει ο Παύλος. Πιθανόν ο Παύλος να σχημάτισε την εικόνα του σώματος του Χριστού χρησιμοποιώντας τη δική του δημιουργική φαντασία.

64. Σώμα Χριστού: μυστική ταύτιση και συλλογική ενότητα

Ο Παύλος ποτέ δεν κάνει λόγο για την εκκλησία ως σώμα αυτή καθαυτήν. Η εκκλησία αποτελεί σώμα εν Χριστώ (Ρωμ 12,5) ή είναι το σώμα του Χριστού (Α' Κορ 12,27). Ως σώμα του Χριστού η εκκλησία, με κάποια έννοια, είναι ταυτισμένη με τον Χριστό. Καταπληκτική δήλωση αυτή! «Ο Χριστός μοιάζει με το σώμα, που ενώ είναι ένα, έχει πολλά μέλη· και όλα τα μέλη του ενός σώματος, αν και είναι πολλά, αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο». Θα περιμέναμε ο Παύλος να πει «έτσι είναι η εκκλησία».

65. Έμφαση στην ενότητα των πιστών με τον Χριστό

Ο Παύλος χρησιμοποιεί την εικόνα του σώματος για να εκφράσει την ενότητα της εκκλησίας με τον Κύριό της. Η εκκλησία δεν είναι ένα σώμα ή εταιρία πιστών, αλλά το σώμα του Χριστού. Αυτό που θέλει πρωτίστως να τονίσει η εικόνα, είναι η ενότητα των πιστών με τον Χριστό· αλλά ο Παύλος εισάγει την ιδέα, τόσο στην προς Ρωμαίους όσο και στην προς Α΄ Κορινθίους, αλλά για ν' ασχοληθεί με το πρόβλημα της σχέσης των χριστιανών μεταξύ τους.

66. Ιστορική βάση της ενότητας: η διδασκαλία του Ιησού

Η αλήθεια αυτή της αρραγούς ενότητας των πιστών με τον Κύριο έχει την προϋστορία της στη διδασκαλία του Ιησού και στην εμπειρία της μεταστροφής που είχε ο Παύλος. «Ὅποιος δέχεται εσάς, δέχεται εμένα» (Μτ 10,40)· «σας βεβαιώνω πως αφού τα κάνατε αυτά για έναν από τους άσημους αδερφούς μου, τα κάνατε για μένα» (Μτ 25,40). Η φωνή που άκουσε ο Παύλος στον δρόμο της Δαμασκού, όταν πήγαινε να καταδιώξει την εκκλησία εκεί, τον ρωτούσε: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;» (Πραξ 9,4).

67. Διάκριση μεταξύ Χριστού και εκκλησίας - όχι ταύτιση

Η στενή αυτή σχέση απέχει πολύ από του να είναι πλήρης ταυτότητα. Ο Παύλος λέει κάποτε: «Δεν ξέρετε ότι τα σώματά σας είναι μέλη του σώματος του Χριστού»; (Α' Κορ 6,15). Στη συζήτηση όμως του Α' Κορ 12, οι χριστιανοί θεωρούνται μέλη του σώματος του Χριστού και όχι μέλη του Χριστού. Είναι υπερβολή να πούμε πως ο Παύλος έβλεπε την εκκλησία σαν επέκταση της ενσάρκωσης –ότι δηλ. όπως ακριβώς ο Χριστός αποτελεί ενσάρκωση του Θεού, έτσι και η εκκλησία αποτελεί ενσάρκωση του Χριστού. Ο Παύλος πιστεύει πως υπάρχει πλήρης διάκριση ανάμεσα στον Χριστό και την εκκλησία του.

68. Σχέσεις μεταξύ χριστιανών και διαφορές ρόλων

Ο λόγος που ο Παύλος εμφανίζει την εκκλησία σαν σώμα του Χριστού στις Επιστολές προς Ρωμαίους και προς Α΄ Κορινθίους είναι, όπως έχουμε ήδη σημειώσει, να καθιερώσει τη σωστή σχέση των χριστιανών μεταξύ τους. Υπάρχει ένα σώμα, αλλά με πολλά μέλη, και αυτά τα μέλη διαφέρουν αφάνταστα μεταξύ τους. Υπήρχε μια τάση, ειδικά στην Κόρινθο, να κάνουν διακρίσεις μεταξύ των χριστιανών, και να ορέγονται τα πιο εντυπωσιακά χαρίσματα του Πνεύματος. Αυτό οδηγούσε τη συνάθροιση σε εντάσεις και διχόνοιες.

69. Η λειτουργία των μελών: αγάπη και αμοιβαίο ενδιαφέρον

Ο Παύλος ισχυρίζεται πως είναι επιτρεπτό να υπάρχουν μεγάλες διαφορές στους ρόλους των διαφόρων μελών του σώματος· όλα τα μέλη, όμως, ανήκουν στο ένα σώμα, όσο ασήμαντο κι αν είναι το μέλος. Αφού ο Θεός είναι που ρύθμισε τη λειτουργία των μελών του σώματος όπως εκείνος ήθελε, δεν θα πρέπει να υπάρχουν έριδες παρά μόνον αμοιβαία αγάπη και ενδιαφέρον ανάμεσα στα μέλη της εκκλησίας (Α' Κορ 12,24εξ). Πράγματι, τα κατώτερα μέλη θα πρέπει να δέχονται τη μεγαλύτερη τιμή.

70. Ο Χριστός ως κεφαλή του σώματος – Επιστ. Αιχμαλωσίας

Ο Παύλος, στις Επιστολές της Αιχμαλωσίας, διευρύνει την εικόνα του σώματος περισσότερο, και λέει για τον Χριστό πως είναι η κεφαλή του σώματος – μια ιδέα που δεν απαντάται στην προς Ρωμαίους ή στην προς Κορινθίους (Εφ 4,15· Κολ 1,18). Αυτό κάνει ξεκάθαρο ότι ο Παύλος δεν ταυτίζει εντελώς τον Χριστό με την εκκλησία. Ο Χριστός είναι ο σωτήρας του σώματος (Εφ 5,23). Προφανώς ο Παύλος πηγαίνει πολύ πέρα από την κανονική αναλογία ανάμεσα στο φυσικό σώμα και στο κεφάλι, γιατί το σώμα εμφανίζεται να αντλεί την τροφή του και την ενότητά του από το κεφάλι (4,15). Αυτό υπογραμμίζει ακόμα περισσότερο απ' ό,τι οι προηγούμενες Επιστολές την απόλυτη εξάρτηση της εκκλησίας από τον Χριστό για να ζήσει και ν' αναπτυχθεί.

71. Η εκκλησία ως όργανο του Χριστού - «το πλήρωμα»

Αυτό επίσης σημαίνει πως η εκκλησία είναι όργανο του Χριστού μέσα στον κόσμο. Η εκκλησία είναι «το πλήρωμα» εκείνου, ο οποίος με την παρουσία του γεμίζει πλήρως τα πάντα» (Εφ 1,23). Ο όρος πλήρωμα έχει δύο διαφορετικές έννοιες. Κάποιοι τον θέλουν να σημαίνει ότι η εκκλησία συμπληρώνει τον Χριστό –τον «γεμίζει». Ευκολότερο, ωστόσο, είναι να θεωρήσουμε ότι σημαίνει πως η εκκλησία ως σώμα του Χριστού γεμίζει με τη δική του ζωή και δύναμη, με τα οποία πρέπει να εργαστεί δια του Χριστού στον κόσμο. Η εκκλησία συμμετέχει σε όλα όσα έχει ο Χριστός, και στοχεύει στη συνέχιση του έργου του.

72. Η ενότητα της όλης εκκλησίας - η αποστολή του Χριστού

Η εικόνα τονίζει επίσης την ενότητα της εκκλησίας, ειδικά όταν η λ. εκκλησία στην προς Εφεσίους και την προς Κολοσσαείς αναφέρεται στην παγκόσμια εκκλησία, όχι στην τοπική συνάθροιση. Ο τελικός στόχος της λυτρωτικής αποστολής του Χριστού είναι ν' αποκαταστήσει την τάξη και την ενότητα σ' ολόκληρο το σύμπαν, το οποίο έχει διαταραχθεί από την αμαρτία. Το σχέδιο του Θεού είναι «να τα ενώσει όλα, ουράνια κι επίγεια, στο πρόσωπο του Χριστού» (Εφ 1,10). Η παγκόσμια αυτή ενότητα εν Χριστώ έχει ήδη επιτευχθεί κατ' αρχάς. Ο Χριστός έχει ήδη εξυψωθεί μακριά από κάθε εχθρική δύναμη, και έχει γίνει η κεφαλή πάνω απ' όλα στην εκκλησία του (1,22).

73. Η ενότητα εν Χριστώ - εσχατολογική και ιστορική

Σ' αυτή τη συνάφεια η λ. «κεφαλή» δεν αντιστοιχεί στο κεφάλι του σώματος αλλά εκπροσωπεί την προτεραιότητά του απέναντι σ' αυτό. Πιθανόν ο απώτερος σκοπός του Εφ 4,13 να είναι εσχατολογικός: «Έτσι θα καταλήξουμε όλοι στην ενότητα που δίνει η πίστη και η βαθιά γνώση του Υιού του Θεού, θα γίνουμε ώριμοι και θα φτάσουμε στην τελειότητα που μέτρο της είναι ο Χριστός» (Chadwick). Η ίδια αυτή η βεβαιότητα, ωστόσο, της εσχατολογικής ενότητας απαιτεί προσπάθεια να κατανοήσουμε την ενότητα αυτή εν Χριστώ στην Ιστορία. Η ενότητα αυτή δεν πρόκειται να δημιουργηθεί στο μέλλον· είναι δεδομένη εν Χριστώ, αν και μπορεί να κινδυνέψει (4,3). Υπάρχει και μπορεί να υπάρξει μόνο μία εκκλησία, επειδή υπάρχει μόνον ένας Χριστός, ο οποίος δεν μπορεί να διαμοιραστεί. «Ένα σώμα αποτελείτε όλοι και ένα πνεύμα σας ενώνει... Μία είναι η ελπίδα σας... Ένας Κύριος υπάρχει, μία πίστη, ένα βάπτισμα· Ένας Θεός και Πατέρας όλων» (Εφ 4,4-6).

74. Η φύση της ενότητας: πνευματική, όχι εξωτερική δομή

Η συγκεκριμένη ενότητα δεν είναι κάτι το στατικό, με μια εξωτερική δομή ή τυπική οργάνωση. Πράγματι, ως προς την εξωτερική της οργάνωση, η εκκλησία του 50-60 μ.Χ. αποτελείτο από πολλές διάσπαρτες, αυτόνομες κοινότητες. Δεν φαίνεται να έχει επικρατήσει μία και μόνο μορφή διακυβέρνησης της εκκλησίας. Η ενότητα είναι αυτή του Πνεύματος και της ζωής, της πίστης και της κοινωνίας. Είναι μία ενότητα που θα πρέπει ν' αποκλείει οποιοδήποτε σχήμα στην τοπική συνάθροιση (Α' Κορ 1,13), που εκδηλώνεται με ταπεινή αναγνώριση του ενός προς τον άλλο (Ρωμ 12,3) και με αμοιβαία αγάπη και στοργή (Α' Κορ 12, 25-26), πράγμα που σημαίνει το τέλος των φυλετικών διακρίσεων (Εφ 2,16) και που θα πρέπει να αποκλείει δογματικές και θρησκευτικές αποκλίσεις (Κολ 2,18-19).

14. Η Θεία Ευχαριστία

75. Η θ. Ευχαριστία ως παρομοίωση της ενότητας του Σώματος

Η ενότητα του σώματος του Χριστού παρομοιάζεται επιπλέον με τη θεία Ευχαριστία. «Όπως ο άρτος είναι ένας, έτσι κι εμείς αποτελούμε ένα σώμα, αν και είμαστε πολλοί, γιατί όλοι τρώμε από τον ίδιο άρτο» (Α΄ Κορ 10,17). Ο Παύλος εδώ χρησιμοποιεί τον συμβολισμό ενός καρβελιού ψωμιού που κόβεται σε πολλά κομμάτια και μοιράζεται στους λατρευτές, για να δείξει τη μοναδικότητα του κάθε μέλους ατομικά (βλ. Διδαχή 9,4). Ανάμεσα σ' εκείνους που μετέχουν στη θεία Ευχαριστία πρέπει να υπάρχει ενότητα, ακριβώς επειδή προηγουμένως είναι σε ενότητα με τον Χριστό. Όταν πίνουν από το ποτήριο συμμετέχουν στο αίμα του Χριστού, κι όταν τρώνε από τον άρτο συμμετέχουν στο σώμα του Χριστού (Α΄ Κορ 10,16). Οι πιστοί είναι ενωμένοι μεταξύ τους, επειδή είναι ενωμένοι με τον Χριστό.

76. Ανάμνηση και συμμετοχή - παρουσία του Χριστού

Το ζήτημα, τώρα, του πώς τα λόγια αυτά θα πρέπει να ερμηνεύονται πρακτικά, συζητείται. Το ποτήριο και ο άρτος είναι στην πραγματικότητα αναμνηστικά του θανάτου του Χριστού και χρησιμοποιούνται για να θυμίζουν τον θάνατο του Κυρίου (Α΄ Κορ 11,25). Η βρώση και η πόση, ωστόσο, είναι κάτι περισσότερο από την ανάμνηση ενός γεγονότος του παρελθόντος· δηλώνουν και τη συμμετοχή στη σάρκα και στο αίμα του Χριστού, κι επομένως συμμετοχή στο σώμα του. «Ο άρτος και ο οίνος είναι στοιχεία της Παρουσίας του Χριστού... Η λήψη του άρτου και του οίνου είναι ένωση (μετοχή στον) με τον επουράνιο Χριστό» (Hauck).

77. Κοινωνία με τον Χριστό μέσω της πίστης στην Ευχαριστία

Η θεία Ευχαριστία, ωστόσο, είναι μέσον κοινωνίας με τον Χριστό με την ίδια έννοια που το θυσιαστήριο στην οικονομία της Π.Δ. ήταν μέσον κοινωνίας με τον Θεό, και η θυσία στα είδωλα ήταν μέσον κοινωνίας με τα δαιμόνια (Α΄ Κορ 10,18-21). Ορισμένοι ερμηνεύουν αυτά τα λόγια με μια πολύ ρεαλιστική, θυσιαστική έννοια, κάποιοι άλλοι με μια πιο συμβολική, μεταφορική έννοια. Είναι διά της πίστεως που κάποιος ταυτίζεται με τον Χριστό στον θάνατό του και γίνεται μέλος του σώματος του Χριστού· η λήψη του άρτου και του ποτηρίου συνιστούν ένα γεγονός όπου η πίστη κατανοεί τον Χριστό. «Η πραγματική παρουσία του Χριστού στο Δείπνο του Κυρίου είναι ακριβώς η ίδια με την παρουσία του στον λόγο –τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο» (Schweitzer).

15. Το βάπτισμα

78. Το Βάπτισμα: τελετή εισδοχής και ένωση με τον Χριστό

Το βάπτισμα συμβολίζει κι αυτό την ένωση με τον Χριστό. Εάν το Α' Κορ 12,13 δεν αναφέρεται στο βάπτισμα με νερό, το βάπτισμα δεν δίνει την ίδια έμφαση στη συλλογικότητα του σώματος όπως τη δίνει η θεία Ευχαριστία. Το βάπτισμα είναι η τελετή εισδοχής στην εκκλησία, αλλά αντιπροσωπεύει την ταύτιση του πιστού με τον Χριστό. Οι άνθρωποι βαπτίζονται εις Χριστόν Ιησούν (Α' Κορ 6,3). Το «εις Χριστόν» βάπτισμα σημαίνει να ενδυθεί κανείς τον Χριστό (Γαλ 3,27). Το βάπτισμα σημαίνει την ένωση με τον Χριστό στον θάνατό του και στην ανάστασή του (Ρωμ 6,1-4· Κολ 2,12).

79. Σύμβολο πνευματικού θανάτου και ανάστασης

Δεν πρόκειται για επανάληψη του θανάτου και της ανάστασης του Χριστού ούτε το βάπτισμα συμβολίζει τον θάνατο και την ανάστασή του. Συμβολίζει την ένωση του πιστού με τον Χριστό. Σ' αυτό κάποιος πεθαίνει ως προς την παλιά ζωή του και ανασταίνεται για να ζήσει μια καινούργια ζωή. Είναι σύμβολο πνευματικού θανάτου και ανάστασης. Ο Παύλος δεν λέει ότι το βάπτισμα καθαρίζει, εκτός κι αν τα Α' Κορ 6,11, Εφ 5,26 και Τιτ 3,5, αποτελούν πλάγιες αναφορές στο βάπτισμα με το νερό.

80. Σχέση βαπτίσματος και πίστης

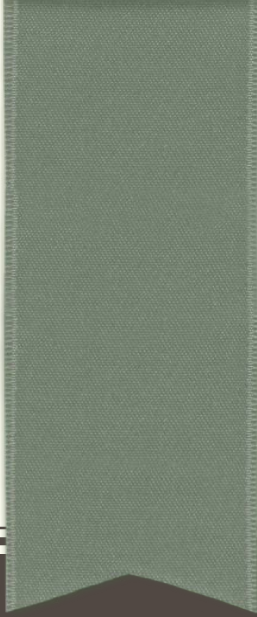
Όπως συμβαίνει με τη θεία Ευχαριστία, συζητείται έντονα μέχρι σε ποιο βαθμό το βάπτισμα είναι τελετή και σε ποιο είναι συμβολικό. Το ερώτημα δεν μπορεί να απαντηθεί τελεσίδικα, γιατί στην πρώτη εκκλησία η σώζουσα πίστη και το βάπτισμα ήταν στην πράξη συνώνυμα. Με καινοδιαθηκικούς όρους, ωστόσο, «δεν θα πρέπει ποτέ να μιλάμε για “βάπτισμα” χωρίς επίσης να σκεφτόμαστε την “πίστη”» (Whitely). Χωρίς την πίστη, δεν έχει ούτε το βάπτισμα κανένα νόημα. «Όταν βαφτιστήκατε, θαφτήκατε μαζί με τον Χριστό, αλλά κι αναστηθήκατε μαζί του, γιατί πιστέψατε στη δύναμη του Θεού...» (Κολ 2,12). Στο Α' Κορ 10,1-13 ο Παύλος αντιμετωπίζει μια υλιστική και γνήσια μυστηριακή άποψη του βαπτίσματος και του Δείπνου του Κυρίου.

81. Το Βάπτισμα ως μυστήριο και η σπουδαιότητά του

Σίγουρα ο Παύλος δεν πιστεύει πως οι Ισραηλίτες ήταν ενωμένοι με τον Μωυσή όταν λέει ότι «πάντες εις τον Μωϋσὴν εβαπτίσαντο εν τη νεφέλῃ και εν τη θαλάσῃ» (Α΄ Κορ 10,2). Είναι επιπλέον αμφίβολο αν ο Παύλος θα είχε γράψει για το βάπτισμα, όπως κάνει στο Α΄ Κορ 1,13-16, αν θεωρούσε το βάπτισμα σαν γνήσιο θρησκευτικό μυστήριο. Δεν υποβιβάζουμε τη σπουδαιότητα του βαπτίσματος και του Δείπνου του Κυρίου. Σίγουρα ο Παύλος δεν θα μπορούσε να διανοηθεί ότι ένας πιστός δεν συμμετέχει στις δύο αυτές τελετές.

82. Η σχέση βαπτίσματος και περιτομής

Δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο αν ο Παύλος θεωρούσε το βάπτισμα σαν ισότιμο της περιτομής. Η «περιτομή του Χριστού» (Κολ 2,11) είναι ευκολότερο να κατανοηθεί σαν η περιτομή της καρδιάς, που την κάνει ο Χριστός. Αυτό είναι ένα εξ ολοκλήρου πνευματικό γεγονός, κάτι που έχει γίνει χωρίς να μεσολαβήσουν ανθρώπινα χέρια, και είναι συνώνυμο με τον θάνατο του πιστού ως προς την αμαρτία. Η περιτομή, λοιπόν, βρίσκεται σε αντίθεση με το βάπτισμα και όχι σε αντιστοιχία μ' αυτό.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΑΣ